

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ МОЛОДШИХ КУРСІВ ДО НАВЧАННЯ НА ФАКУЛЬТЕТІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

В. В. Спіцин

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

На сучасному етапі розвитку вищої школи вельми складним і актуальним залишається проблема включення в навчально-виховний процес студентів-першокурсників. Вчорашні школярі, ще не позбавившись тієї великої психологічної напруги, яку вони випробовували під час випуску зі школи і при здачі вступних іспитів до ВНЗу, потрапляють в абсолютно інші умови організації навчання: тривалість учбових занять, учбові лекції, семінари, написання рефератів, виступи з докладами, зміна режиму мешкання і харчування, участь в суспільному житті факультету і ВНЗу, трудові функції, пов'язані з самообслуговуванням, чергуваннями, ремонтом, участю в змаганнях.

Все це викликає додаткові перенавантаження, які негативно впливають на якість навчання. Для того, щоб зняти ці перевантаження і невпевненість в своїх силах, необхідно кожному викладачу ВНЗу звернути увагу на готовність і уміння вчитися, опановувати знаннями, знайомити першокурсників з особливостями навчання на факультеті, з новими методами, прийомами і засобами [2].

Паралельно ж з цим на прискорення адаптації до навчання першокурсників впливає спілкування, спільна їх діяльність зі студентами старших курсів.

Треба врахувати, що адаптацію до учбової діяльності слід розглядати не як пристосування, а впрацювання в нових умовах, з новою метою і задачами.

Специфіка факультету фізичної культури дозволяє мати різновікові групи, які мають спільні інтереси, схильності і здібності. До цих груп входять студенти всіх курсів, які спеціалізуються по однакових видах спорту і мають однакову спортивну кваліфікацію. Заняття в цих групах мають тривалість від 8 до 18 годин на тиждень (залежно від виду спорту і спортивної кваліфікації групи) і тому є сенс розглядати групу ПСМ (підвищення спортивної майстерності), як окремих різновіковий колектив.

А.С. Макаренко в своїх працях писав, що треба добиватися такого положення, щоб молодший дивився на старшого, як на своє заповітне майбутнє, щоб старший був для нього прикладом [3].

У А.С. Макаренко різновікові загони організовували роботу так, що старший вихованець,

який вже мав досвід тієї або іншої діяльності, передавав його молодшому, який добровільно його приймав, дорівнював на більш досвідченого товариша. Такий підхід до організації життя дітей сприяв формуванню колективу, тобто вільної групи людей, з'єднаних єдиною метою, єдиними діями і традиціями [3, 4].

У такому колективі А.С. Макаренко бачив той механізм, який дає можливість молодшим вихованцям швидко адаптуватися в групі і безболісно і непомітно стати рівноправними його членами.

Слід зазначити, що проблемі різновікових груп надавав особливе значення В.О. Сухомлинський, який писав, що виховний ефект різновікового колективу полягає в тому, що під впливом яскравого позитивного прикладу дитина, підліток усвідомлює якою людиною він хоче стати, у нього з'являється прагнення досягти ідеалу, зразка щонайшвидше. Ідея цієї виховної дії полягає в тому, що дитину і підлітка, підлітка і юнака притягають один до одного спільність інтересів, здібностей, схильностей, покликання [1, 5].

Враховуючи теорію та досвід роботи А.С. Макаренка та В.О. Сухомлинського з різновіковими групами, на факультеті фізичної культури ХНПУ ім. Г.С. Сковороди виховна робота спрямована не тільки на академічні групи, де наставниками колективів є куратори, а й на групи ПСМ, до складу яких входять студенти усіх курсів. Наставниками у цих групах є викладачі груп ПСМ, які, як і куратори академічних груп, разом зі своїм студентським активом (капітан команди, заступник капітана та ін.) не тільки організовують та проводять навчально-тренувальний процес, а й активно приймають участь у житті факультету та університету. Це участь у спартакіадах університету, наукових конференціях факультету та університету, конкурсах художньої самодіяльності, КВК, культпоходах до музеїв, театрів та ін. Навіть до підведення підсумків сесій та академічних атестацій, поселення та атестації кімнат в гуртожитку залучають викладачів груп ПСМ зі своїми студентами-помічниками.

З метою обґрунтування процесу адаптації студентів молодших курсів в групах ПСМ на факультеті фізичної культури було проведено ан-

кетування на I—IV курсах, в якому взяло участь 107 студентів різних груп ПСМ: 62 студенти I—II курсів (студенти молодших курсів) і 45 студентів III—IV курсів (студенти старших курсів).

За даними анкетування всі 100 % студентів I—IV курсів рахують свою групу ПСМ цілісним колективом, у якого є загальна мета, загальна дія, а також свої традиції. 96 % студентів I—II курсів відповіли, що у них є друзі в групі ПСМ зі старших курсів, з якими вони товаришують, а 99 % студентів III—IV курсів — товаришують зі студентами молодших курсів. 78 % студентів I—II курсів відповіли, що вони відчувають допомогу своїх старших товаришів в навчанні; 89 % відчувають допомогу старших товаришів на тренуваннях і під час змагань; 69 % — відчувають допомогу в позаурочний час. 71 % студентів III—IV курсів допомагають своїм молодшим товаришам в навчанні; 96 % — під час тренувань і змагань; 65 % — допомагають своїм молодшим товаришам в позаурочний час. 100 % студентів молодших курсів відповіли, що завдяки студентам старших курсів, вони дуже швидко адаптувалися до учбового і тренувального процесів. Всі 100 % студентів I—IV курсів рахують викладача групи ПСМ своїм наставником, який завжди допоможе розв'язати різні проблеми, підтримує сприятливий клімат в колективі, дає цінні поради.

За підсумками анкетних даних ми бачимо, що в групах ПСМ процес адаптації студентів молодших курсів до навчання на факультеті фізичної культури є позитивним.

З цього всього можна зробити наступні **висновки**:

1. Різновікові групи дійсно сприяють прискоренню адаптації студентів молодших курсів до

навчання, а також виховують їх на своїх традиціях, щеплять любов до майбутньої професії.

2. Студенти молодших курсів відчувають захищеність від несподіваних подій, тому що їм є з ким порадитися, є від кого одержати підтримку.

3. У різновікових групах йде становлення студентів старших курсів, як вихователів. Впливаючи на молодших товаришів, вони опановують методами, засобами, принципами, прийомами виховання, які знадобляться їм при роботі в школі.

4. Різновікові групи можна створювати не тільки на факультеті фізичної культури, а і на інших факультетах, сполучаючи студентів різних курсів за інтересами в кружки, клуби, союзи і т.ін., де значна роль в їх створенні і роботі відводиться керівникам цих колективів.

Література

1. *Калмиків Г.В.* Погляди А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського на виховання взаємин між особою й колективом // Педагогічні ідеї А.С.Макаренка й сучасність: проблеми та перспективи: Збірник всеукраїнської науково-теоретичної конференції / Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут ім. Г.С.Сковороди. — Переяслав-Хмельницький, 1999. — С. 62—66.
2. *Лізьнова В.І.* Роль спортивної діяльності у формуванні особистості людини в творчості А.С.Макаренка // Педагогічні ідеї А.С.Макаренка й сучасність: проблеми та перспективи: Збірник всеукраїнської науково-теоретичної конференції / Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут ім. Г.С.Сковороди: Переяслав-Хмельницький. — 1999. — С. 116—119.
3. *Макаренко А.С.* Методика виховної роботи. — К.: Рад. школа, 1990.
4. Сборник «А.С.Макаренко». — Книга 8. — Львов: Львовский университет. — 1971.
5. *Сухомлинський В.О.* Методика виховання колективу. — К.: Рад. шк., 1971. — С. 4—7.

П24 Педагогічна майстерність учителя: Навчальний посібник / За ред. проф. В.М. Гриньової, С.Т. Золотухіної. — Вид. 2-е, випр. і доп. — Харків: «ОБС», 2005. — 224 с. ISBN 966-7858-38-3.

Автори посібника розглядають сутність та структуру педагогічної майстерності вчителя, сформованість якої дозволяє ефективно організувати навчально-виховний процес у школі.

Посібник укладено у відповідності з програмою курсу «Основи педагогічної майстерності» і рекомендується студентам та викладачам вищих педагогічних навчальних закладів.